

PAMIĘCI TYCH, KTÓRZY ODESZLI

PROFESOR ADAM BEZWIŃSKI (12 MAJA 1941 – 18 WRZEŚNIA 2025)

18 września 2025 roku odszedł od nas prof. dr hab. Adam Bezwiński – wybitny filolog rosyjski, literaturoznawca i kulturoznawca, redaktor naczelny kwartalnika „Slavia Orientalis” w latach 2012-2020. Autor ponad 120 prac naukowych opartych na własnych badaniach, tłumacz licznych dokumentów istotnych dla zrozumienia Rosji i jej kultury, niestrudzony nauczyciel i wychowawca wielu pokoleń studentów oraz doktorantów.

Trudno pogodzić się z tą stratą – odszedł bowiem człowiek niezwykle: o wielkiej kulturze osobistej, głęboko oddany nauce i drugiemu człowiekowi.

Profesor Adam Bezwiński urodził się 12 maja 1941 roku w Kętach (woj. małopolskie), gdzie ukończył szkołę podstawową oraz Liceum Ogólnokształcące. Po zdaniu matury podjął pracę w betoniarni. W 1960 roku rozpoczął studia z zakresu filologii rosyjskiej w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Krakowie. Po ich ukończeniu został skierowany do pracy w Technikum Ekonomicznym w Szubinie, gdzie uczył również w szkole podstawowej i zasadniczej szkole zawodowej.

W 1967 roku, z powodów rodzinnych, przeniósł się do Olsztyna. Tam podjął pracę jako lektor języka rosyjskiego w Studium Nauczycielskim, które z czasem przekształcono w Wyższą Szkołę Pedagogiczną. W latach 1973-1975 pełnił funkcję kierownika Studium Praktycznej Nauki Języków Obcych na tej uczelni.

W roku 1970, po nawiązaniu kontaktu z prof. Ryszardem Łużnym, Profesor Adam Bezwiński rozpoczął pracę nad rozprawą doktorską. Skupił się na rosyjskim romanizmie oraz społeczno-filozoficznej myśli konserwatywnej, reprezentowanej przez nurt słowianofilstwa. Tematem jego dysertacji stała się twórczość literacka Aleksego Chomiakowa – współtwórcy tej doktryny. Obrona pracy doktorskiej miała miejsce w grud-

niu 1974 roku przed Komisją Rady Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego. Rozprawa, zawężona do analizy poezji A. Chomiakowa, została opublikowana przez Ossolineum w 1976 roku. Pozostałe części dysertacji ukazały się jako samodzielne studia na łamach czasopism „Slavia Orientalis” oraz „Studia Polono-Slavica-Orientalia. Acta Literaria”.

W 1975 roku, w związku z propozycją otrzymania mieszkania, Profesor Bezwiński podjął pracę w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Bydgoszczy. Został zatrudniony w Zakładzie Filologii Rosyjskiej, gdzie pracował do 1985 roku, nieprzerwanie utrzymując żywe kontakty naukowe z prof. Ryszardem Łużnym oraz kierowanym przez niego Instytutem. W tym okresie odbył półroczny staż naukowy na Uniwersytecie Leningradzkim, który pozwolił Mu sprecyzować zainteresowania badawcze, zgromadzić bogaty materiał źródłowy oraz przygotować monografię poświęconą Aleksandrowi Puszkiniowi i rosyjskim schellingianistom: *Aleksander Puszkini a idealiści moskiewscy. Kontakty – współpraca – powinowactwa*. W tym samym czasie ukazała się również jego praca *Idealiści moskiewscy. Z dziejów romantycznej myśli i kultury rosyjskiej*, która stała się podstawą przewodu habilitacyjnego zakończonego w październiku 1983 roku nadaniem przez Radę Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego stopnia doktora habilitowanego.

Lata 1975-1985 były dla Profesora Adama Bezwińskiego czasem intensywnego rozwoju naukowego. Poszerzał wówczas swoje zainteresowania o zagadnienia rosyjskiej myśli religijnej oraz problematyki historiozoficznej, podejmując nowe, ambitne tematy badawcze. Równolegle aktywnie uczestniczył w życiu akademickim i kulturalnym, organizując liczne sympozja i konferencje. Szczególne miejsce w jego działalności zajmowała inicjatywa Tygodni Kultury Chrześcijańskiej, której poświęcił blisko dwadzieścia lat, traktując ją jako ważną przestrzeń dialogu duchowego i intelektualnego. Dwukrotnie pełnił w tym okresie funkcję prodziekana Wydziału Humanistycznego bydgoskiej Wyższej Szkoły Pedagogicznej.

W 1985 roku Profesor podjął pracę w Instytucie Filologii Rosyjskiej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, gdzie przez trzy lata, jako docent, kierował Zakładem Historii Literatury Rosyjskiej. Jesienią 1988 roku przeniósł się na Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, obejmując stanowisko kierownika Zakładu Filologii Rosyjskiej. Pierwszy rok pracy poświęcił m.in. na organizację nowej jednostki – Instytutu Filologii Słowiańskiej, którego został pierwszym dyrektorem. W grudniu 1990 roku otrzymał nominację na profesora nadzwyczajnego UMK, a w czerwcu 1995 roku uzyskał tytuł profesora.

W 2003 roku Profesor zrezygnował z pełnionych funkcji na UMK i rozpoczął pracę na Uniwersytecie Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy jako profesor zwyczajny. Na Wydziale Humanistycznym powierzono mu kierowanie Katedrą Historii i Teorii Literatury Rosyjskiej. Choć formalnie przeszedł na emeryturę 30 września 2006 roku, kontynuował pracę naukową i dydaktyczną do września 2012 roku.

Od 1999 roku przez wiele kadencji był członkiem Komitetu Słowianoznawstwa Polskiej Akademii Nauk, a jego ostatnia kadencja przypadła na lata 2020-2023. W 2000 roku uczestniczył w pracach Komisji Kultury Słowian Polskiej Akademii

Umiejętności w Krakowie. W 2012 roku, na wniosek Komitetu Słowianoznawstwa PAN, został powołany na stanowisko Redaktora Naczelnego kwartalnika „Slavia Orientalis”. Z uwagi na pogarszający się stan zdrowia – chorobę oczu – zakończył tę działalność w 2020 roku.

W kręgu zainteresowań Profesora Adama Bezwińskiego znajdowała się również muzyka – z pasją i regularnością uczestniczył w piątkowych koncertach Filharmonii Pomorskiej w Bydgoszczy. Na początku lat osiemdziesiątych nawiązał bliską znajomość z wieloletnim dyrektorem tej instytucji, Andrzejem Szwalbem, któremu zaproponował poszerzenie programu festiwalowego Międzynarodowego Kongresu Muzykologicznego o zagadnienia słowianoznawcze i bizantynoznawcze. Wyrazem jego głębokiej pasji do słowa i muzyki były organizowane przez Profesora konferencje naukowe Sekcji Słowianoznawczej w ramach festiwali Musica Antiqua Europae Orientalis (MAEO). Ich wyjątkowość polegała na harmonijnym połączeniu refleksji naukowej z przeżyciem artystycznym – po obradach spotykaliśmy się na wieczornych koncertach w Filharmonii Pomorskiej im. Jana Paderewskiego.

Pokłosiem tej działalności jest imponujący zbiór dwunastu tomów zatytułowanych *Musica Antiqua. Acta Slavica*, zawierających teksty wygłoszone przez uczestników Kongresu, reprezentujących zarówno polskie, jak i zagraniczne ośrodki akademickie.

Z Filharmonią Pomorską Profesor był związany w sposób szczególny. Wiele Jego tekstów poświęconych jest prezentacji wnętrza i otoczenia budynku – „piękna zorganizowanego przez Andrzeja Szwalbego” – obejmującego liczne gobeliny, popiersia, rzeźby i obrazy. Profesor Bezwiński poddał analizie wybrane tapiserie i gobeliny zdobiące gmach Filharmonii Bydgoskiej, a także zajmował się koncepcją romantyczności w odniesieniu do posągów i rzeźb zgromadzonych w Ostromecku.

Zwieńczeniem tej fascynacji było napisanie dziennika, w którym w sposób chronologiczny ujął wszystkie wydarzenia związane z osobą Andrzeja Szwalbego. Publikacja zatytułowana *Andrzeja Szwalbego portret niedokończony* ukazała się nakładem Filharmonii Pomorskiej w 1996 roku i została opatrzona wstępem Stefana Pastuszewskiego.

Profesor Adam Bezwiński aktywnie uczestniczył w pracach Rady Naukowej Międzywydziałowego Zakładu Badań nad Kulturą Bizantyjsko-Słowiańską Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Był członkiem Komitetu Redakcyjnego czasopisma „Studia Literaria Polono-Slavica”, redagował serie wydawnicze, opiniował prace naukowe przeznaczone do druku. W 1999 roku został powołany w skład Komitetu Słowianoznawstwa Polskiej Akademii Nauk, został również członkiem redakcji kwartalnika „Slavia Orientalis” oraz Rady Programowej III Programu Telewizji w Bydgoszczy.

Za swoją wybitną działalność naukową i organizacyjną Profesor otrzymał liczne wyrazy uznania. Szczególnie cenił te, które wiązały się z redagowaniem pięćdziesięciu tomów „Slavii Orientalis”, organizacją Sekcji Słowianoznawczej podczas corocznych festiwali Musica Antiqua Europae Orientalis w Filharmonii Pomorskiej im. I. J. Paderewskiego w Bydgoszczy oraz z wieloletnim zaangażowaniem w Tygodnie Kultury Chrześcijańskiej. Duże znaczenie miało dla niego także wyróżnienie w postaci dyplomu „Zasłużony dla Archidiecezji Gnieźnieńskiej”, przyznanego w 2001 roku za ponad dwudziestoletnią działalność.

Sprawy Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy zawsze były Profesorowi bliskie. Jako absolwent Uniwersytetu Jagiellońskiego przeniósł na bydgoski grunt wartości i tradycje swojej Alma Mater. Integrował środowisko rusycystów, pozostając z nami w stałym kontakcie aż do ostatnich dni. Spotykaliśmy się co roku w kameralnym gronie z okazji świąt Bożego Narodzenia i Wielkanocy – często w domu Profesora, by wspólnie dzielić się refleksjami, rozmawiać o bieżących sprawach i wydarzeniach na uczelni.

Nieobecność Profesora Adama Bezwińskiego napawa nas głębokim smutkiem i pozostawia trudną do wypełnienia pustkę. W naszej pamięci na zawsze pozostaną Jego uwagi, naukowe wskazówki i życiowe rady. Profesor zawsze będzie dla nas Mistrzem i Mentorem – człowiekiem, który w szeroko rozumianej humanistyce nieustannie poszukiwał piękna w słowie i dźwięku, w całym otaczającym Go świecie.

Beata Trojanowska
Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy